

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภารกิจสำคัญของโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่ง คือ การให้บริการทางการศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม คือการอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมด้วยภารกิจดังกล่าวนี้ โรงเรียนจึงเป็นสถานที่สำหรับดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของสังคม เพื่อการเสริมสร้างและปรับปรุงวัฒนธรรม โรงเรียนเป็นสถานที่ปลูกฝังนิสัยอันดีงามให้แก่นักเรียน เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีในสังคม ส่วนในด้านการสร้างสรรค์ทางวิชาการเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ถือกันว่าโรงเรียนคือแหล่งวิชาความรู้ทั้งหลายทั้งมวล ผู้ที่ไปโรงเรียนย่อมถือว่าเป็นผู้ที่มี การศึกษา และทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ดังจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม การบริหารโรงเรียน เป็นกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งเรียกว่า ผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม การดำเนินงานต่าง ๆ จะต้องเป็นไปตามระบบที่สังคมกำหนดไว้ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญด้านกระบวนการบริหาร ด้าน ผู้บริหาร ด้านระบบงานที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบ ก็คืองานทุกอย่างในโรงเรียน ทั้งทางด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการ และการเงิน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารกิจกรรมนักเรียน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ในบรรดางาน ต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น งานบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการศึกษา เพราะ งานวิชาการช่วยพัฒนาสติปัญญาความนึกคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณค่าในสังคม ดังนั้น งานวิชาการจึงถือเป็นงานสำคัญที่สุดในการบริหารการศึกษา การบริหารงานวิชาการจะดีมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ครู และการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และเข้าใจในเรื่องการบริหารการศึกษา เข้าใจจุดมุ่งหมายของโรงเรียน และเข้าใจหลักการบริหารวิชาการเป็นอย่างดี (คาราวรรณ ศรีกาญจนา, 2548, หน้า 1)

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุง คุณภาพ

การเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องมือที่วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา (กมล ภูประเสริฐ, 2545, หน้า 6)

งานวิชาการมีกระบวนการบริหาร และที่สำคัญในเรื่องการจัดองค์กรรับผิดชอบการบริหารงานวิชาการ แต่ละงานผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนสามารถกำหนดผู้รับผิดชอบงานนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพของบุคลากรแต่ละคน แนวคิดในการบริหาร การบริหารที่ดี คือ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนไม่ผูกขาดที่บุคคลใดหรือกลุ่มใดโดยเฉพาะ (กมล ภูประเสริฐ, 2545, หน้า 8)

ด้วยความสำคัญของงานวิชาการดังกล่าว ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีหลักการใน การบริหารงานวิชาการ ที่เป็นระบบพอสมควร โดยมีการร่วมมือกันทำงานระหว่างผู้เกี่ยวข้อง กระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติ ริเริ่มสร้างสรรค์งานวิชาการ ให้ขวัญ และกำลังใจในการทำงานมีการติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ขั้นตอนของการบริหารงานวิชาการควรจะเป็นระบบ มีการวางแผนก่อนเริ่มดำเนินงาน เป็นการกำหนดนโยบาย วิธีการปฏิบัติ จัดบุคลากร และแผนการปฏิบัติงาน มีขั้นดำเนินงานที่ผู้บริหารจำเป็นจะต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งงานที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา กิจกรรมเสริมหลักสูตร และเกี่ยวข้องกับงานบริการต่าง ๆ ในขั้นสุดท้ายจะเป็นขั้นที่มีการควบคุมส่งเสริม และพัฒนางานด้านวิชาการให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น จุดสำคัญของการพัฒนา ก็คือการให้เสรีภาพทางวิชาการ และจัดบรรยากาศทางวิชาการให้มากขึ้น

อย่างไรก็ตามผู้บริหารพึงตระหนักว่างานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยงานหลักสูตร งานการเรียนการสอน งานวัดผลประเมินผล งานสื่อการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การสอนซ่อมเสริม งานวิจัยในชั้นเรียน จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อให้งานวิชาการสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ หลักการบริหารแนวใหม่มีข้อกำหนดในกฎหมาย รัฐธรรมนูญมาตรา 81 และมาตราอื่น ๆ รวมทั้งมี พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ประสงค์ให้โรงเรียนจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงสาระหลัก 2 ประการ คือ เกี่ยวกับองค์ประกอบหลัก คือการปฏิรูประบบบริหาร และหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาวิชาชีพครูเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ได้แก่ การกระจายอำนาจ การใช้แผนยุทธศาสตร์ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม ประกันคุณภาพการศึกษา และการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการจึงมีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

จากความสำคัญของการบริหารงานวิชาการผู้วิจัยมีความสนใจที่จะปรับปรุงการบริหารงาน วิชาการให้ทันต่อการปฏิรูปการศึกษาและให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของ ข้าราชการครูทุกคนในสถานศึกษามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้การทำงานนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู สังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตวัฒนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตวัฒนา
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตวัฒนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตวัฒนา ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน
2. ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตวัฒนา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตวัฒนา

ซึ่งขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (สำนักงานการศึกษา, 2551, หน้า 16) ประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้

1. ด้านการบริหารวิชาการ
 2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 3. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 4. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
 5. ด้านการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน
2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

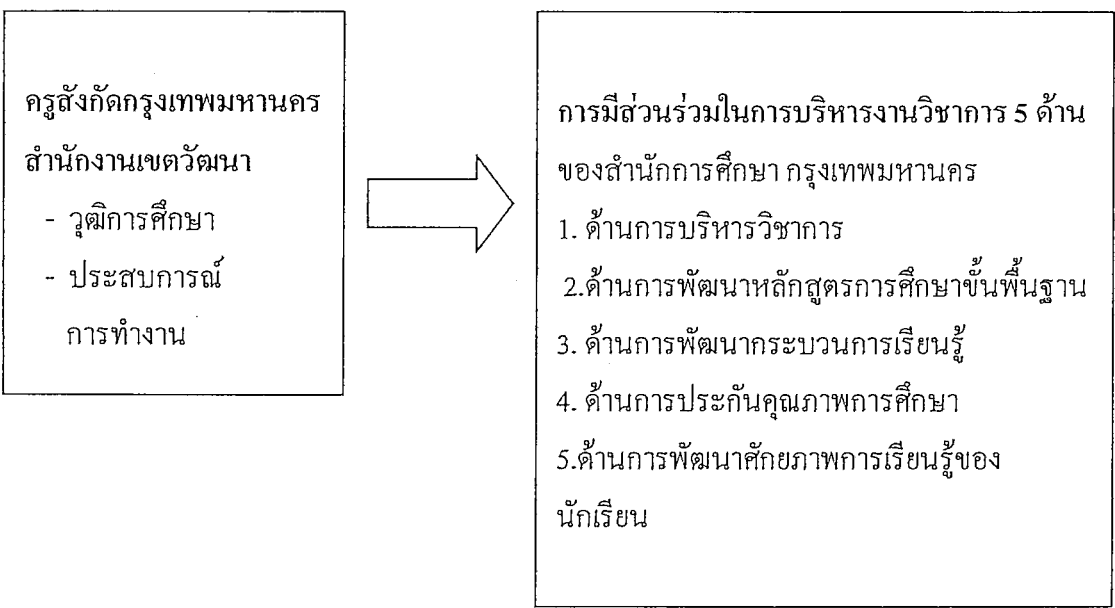
2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตวัฒนา จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 232 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเปิดตารางเคร็จซ์ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p.608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 คน ค่าความเชื่อมั่น 95 %

3. ขอบเขตด้านเวลา

ระหว่าง เดือนพฤศจิกายน 2553 ถึง เดือนมีนาคม 2554

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา : เอกสารประกอบการบริหารงานโรงเรียน หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

ครู หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตวัฒนา ในปี พ.ศ. 2553

วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดที่ครู สำเร็จการศึกษา ได้รับปริญญา
ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่ครูบรรจุเข้าทำงานตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงปัจจุบัน

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การที่ครูได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา มีปฏิสัมพันธ์ โดยใช้ความรู้ความชำนาญ ร่วมกำหนดวิธีการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร ใช้สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด และความพยายาม โดยให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงานและติดตามประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายของงานวิชาการ โรงเรียน

ด้านการบริหารวิชาการ หมายถึง การมีส่วนร่วมกับการวางแผนบริหารวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตัวเองรับผิดชอบ และการนิเทศการศึกษา

ด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตร ไปใช้ การตรวจสอบทบทวนหลักสูตร รายงานการตรวจสอบทบทวนหลักสูตร และการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการวิจัยในชั้นเรียน

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามผล และพัฒนาปรับปรุง ผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ตลอดจนประชาชาติ

ด้านการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์นักเรียนหรือวัดแววของนักเรียนว่ามีความสามารถ มีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนตามความสามารถของนักเรียน เพื่อที่จะจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ รวมทั้ง เปิดโอกาสให้ผู้ค้อย โอกาสเข้ามาเรียนรู้ร่วม หรือที่เรียกว่าการศึกษาพิเศษด้วย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผู้บริหารสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน
2. ผู้บริหารนำข้อมูลเป็นแนวทางในการนิเทศหรือชี้แนะ เสริมสร้างแรงจูงใจในการบริหาร
3. ครุภัณฑ์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ และการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น